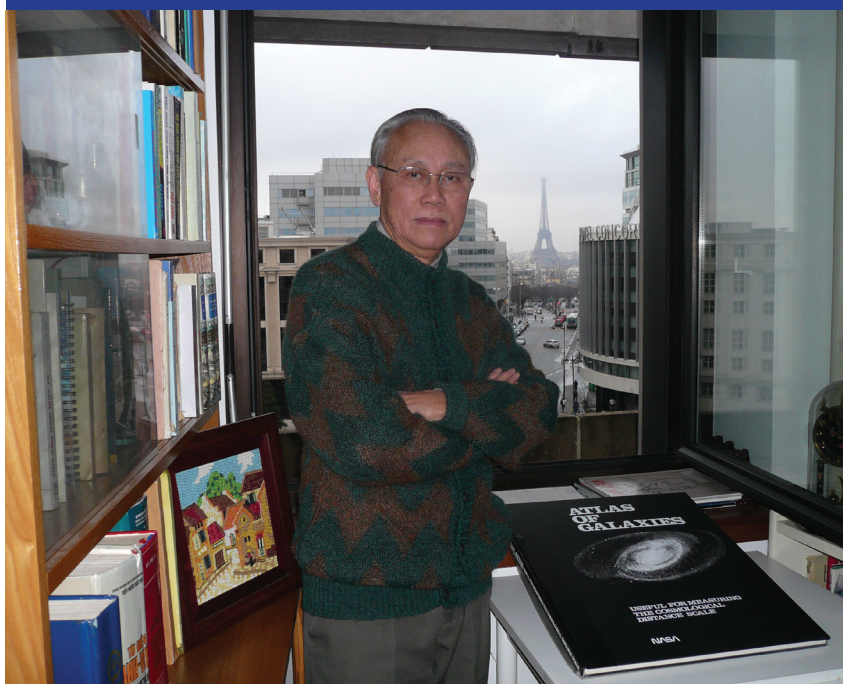

GS. NGUYỄN QUANG RIỆU

LUÔN HƯỞNG VỀ CỘI NGUỒN

SINH SỐNG VÀ LÀM VIỆC Ở NƯỚC NGOÀI HÀNG CHỤC NĂM, NHƯNG VỚI GS.TS NGUYỄN QUANG RIỆU, TRƯỜNG ĐH PARIS 6, QUÊ HƯƠNG LUÔN LÀ NGUỒN SỐNG DẪN DẮT ÔNG TỚI NHỮNG KHÁM PHÁ MỚI TRONG CHÂN TRỜI KHOA HỌC. ĐẦU NĂM MỚI 2010, BẢN TIN ĐHQGHN ĐÃ CÓ CUỘC TRÒ CHUYỆN VỚI ÔNG.

GS.TS Nguyễn Quang Riệu

2010: Khoa học tiếp tục có nhiều đột phá

Là nhà khoa học nổi tiếng thế giới, có nhiều khám phá khoa học quan trọng, GS nhận định thế nào về trách nhiệm của con người trong sự phát triển khoa học-công nghệ?

Trong thập niên đầu của thế kỷ 21, một sự kiện đáng chú ý liên quan đến sự sống còn của trái đất là hiện tượng gia tăng nhiệt độ khí quyển và sự biến đổi khí hậu, do những loại khí nhà kính nhân tạo gây ra. Nhiều nhà lãnh đạo thế giới đã ý thức được đây là một vấn đề cần được giải quyết cấp bách. Công nghệ sản xuất năng lượng sạch không thải ra khí làm ô nhiễm khí quyển nên được triển khai. Tiết kiệm năng lượng cũng là

một biện pháp tham gia vào chiến dịch bảo vệ môi trường. Trách nhiệm của mỗi công dân là bảo vệ trái đất để hậu thế có được một môi trường sinh sống lành mạnh, hấp dẫn và an toàn.

Những lĩnh vực khoa học nào sẽ tiếp tục tạo nên những đột phá trong năm 2010?

Những công nghệ nhằm nâng cao đời sống của người dân đang phát triển không ngừng. Ngày nay, công nghệ thông tin giúp chúng ta liên lạc nhanh chóng với nhau thông qua mạng internet và điện thoại di động. Vệ tinh được phóng lên không gian để phục vụ ngành viễn thông, để theo dõi khí tượng và sự biến đổi khí hậu. Công nghệ nano cũng được phát triển và áp dụng trong nhiều lĩnh vực khoa học.

Sự phát triển công nghệ phải đi đôi với sự phát triển khoa học cơ bản. Những công trình di truyền học nghiên cứu hiện tượng thoái hóa của tế bào đang tiếp tục phát triển, nhằm đưa ra những biện pháp làm giảm cơ chế lão hóa của con người và điều trị những bệnh hiểm nghèo. Tìm hiểu nguồn gốc của vạn vật và quá trình tiến hóa của toàn vũ trụ cũng là một trong những vấn đề đang được các nhà khoa học quan tâm. Mặc dù nền kinh tế toàn cầu đang bị suy thoái, những thiết bị đắt tiền đã ra đời để phục vụ khoa học. Máy gia tốc LHC (Large Hadron Collider) tối tân nhất hiện nay được xây tại Thụy Sĩ để nghiên cứu sự hình thành của vật chất và để tìm hiểu nguồn gốc của vũ trụ bằng cách tái tạo những điều kiện lý-hóa mà các nhà thiên văn vật lý phỏng đoán là tồn tại trong vũ trụ

nguyên thủy. Những hệ kính thiên văn khổng lồ như hệ kính quang học VLT (Very Large Telescope) gồm 4 gương có đường kính 8 m của Cộng đồng Châu Âu và hệ kính thiên văn vô tuyến ALMA (Atacama Large Millimeter Array) có 50 anten 12 m, sẽ giúp các nhà thiên văn quan sát những vùng thật sâu trong vũ trụ và đi ngược dòng thời gian đến tận gần thời điểm Big Bang, khi vũ trụ vừa mới ra đời.

Những công trình khoa học cơ bản đã được thực hiện nhờ có sự tiến bộ của ngành toán học và ngành công nghệ cao.

GS có trăn trở gì đối với nền giáo dục nước nhà?

Từ khi Chiến tranh Thế giới thứ II kết thúc, các nhà khoa học toàn cầu đã có cơ hội để thực hiện những công trình nghiên cứu của họ. Do đó, các ngành khoa học đã có những bước tiến khá dài trong vòng nửa thế kỷ nay. Nước ta phải trải qua thêm hai cuộc chiến tranh, nên chưa có những điều kiện thuận lợi để phát huy tinh thần nghiên cứu khoa học. Tuy nhiên, từ khoảng hai thập niên gần đây, ngành khoa học trong nước đã có những tiến bộ đáng kể trong một số lĩnh vực. Công nghệ quang học sản xuất và nghiên cứu laser và ngành vật lý chất rắn đang được phát triển tại các viện nghiên cứu. Nhưng các ngành khoa học kỹ thuật khác cũng không nên bị bỏ quên. Phòng thí nghiệm trong các trường đại học cần được trang bị những thiết bị cần thiết để sinh viên tiếp cận với những kỹ thuật hiện đại. ĐHQGHN là “tấm gương” phản ánh ngành giáo dục cả nước.

Thế GS có ước mong gì?

Thế kỷ 21 có triển vọng là rất phong

phú về mặt khoa học. Những thiết bị tối tân đã được hoàn thành để bảo đảm sức khỏe cho con người, khám phá vũ trụ bao la và tìm hiểu thế giới vi mô của vật chất. Tôi ước mong nước ta sẽ tham gia nhiều hơn vào những công trình khoa học toàn cầu.

Gìn giữ bản sắc

Sinh sống và làm việc ở nước ngoài đã mấy chục năm, GS có suy nghĩ gì về việc gìn giữ những giá trị văn hóa và bản sắc dân tộc?

Là một người Việt Nam sống xa Tổ quốc nên tôi tự nhủ càng cần phải giữ được bản sắc dân tộc. Tôi nghĩ, viết những tác phẩm bằng tiếng Việt, dù chỉ là để phổ biến khoa học, cũng là một yếu tố coi trọng và bảo tồn văn hóa phương Đông. Về đẹp thơ mộng của bầu trời thường được diễn tả trong những áng thơ cổ điển. Trong những cuốn sách, ngoài những khái niệm khoa học, tôi còn đề cập đến vấn đề văn hóa truyền thống thông qua những điển tích. Trong những khóa học tổ chức trong nước, tôi thường giảng bài bằng tiếng Việt để được gần gũi học viên và tham gia duy trì tiếng Việt trong khoa học. Đây cũng là những dịp để tôi được trở về với cội nguồn.

Vậy theo GS, thế hệ trẻ cần phải làm gì để bảo tồn và phát huy những giá trị văn hóa và tinh thần dân tộc khi họ học tập và nghiên cứu ở nước ngoài?

Giới trí thức Việt Nam ở nước ngoài là một tiềm lực chưa được sử dụng đúng mức. Kinh nghiệm của họ trong nhiều lĩnh vực có thể là một yếu tố quý báu trong sự nghiệp phát triển kinh tế và khoa học nước nhà. Hiện nay chỉ có một số người đã trở về nước công tác. Chúng ta cần có những biện pháp cụ thể và thích hợp

để thuyết phục họ tham gia nhiều hơn vào công cuộc kiến thiết đất nước.

Thế hệ trẻ muốn được học tập ở nước ngoài và thường giữ được bản sắc dân tộc. Tuy nhiên, họ cũng cần hòa mình với xã hội nước sở tại để thực hiện dễ dàng nhiệm vụ.

Trước đại lễ 1000 năm Thăng Long - Hà Nội, GS có cảm tưởng gì?

Năm 2010 đánh dấu một sự kiện quan trọng và là niềm tự hào của con Lạc cháu Hồng chúng ta. Đại lễ 1000 năm Thăng Long – Hà Nội là dịp để quảng bá ra thế giới hình ảnh nước Việt Nam “nghìn năm văn hiến”. Các công ty du lịch nước ngoài coi Thủ đô Hà Nội là điểm du lịch đáng được tham quan trong năm 2010. Đại lễ cũng là dịp để tu bổ và bảo tồn những di tích lịch sử gợi lên lòng tự hào của dân tộc.

Chúng tôi cùng các nhà khoa học Pháp dự định tổ chức một khóa học tại ĐHQGHN trong năm 2010, một phần cũng là để tham gia đại lễ.

Cuối cùng, bước sang năm 2010, GS có đôi điều nhắn nhủ gì với các nhà khoa học, thầy cô giáo và các bạn sinh viên đang công tác và học tập ở ĐHQGHN?

Trước hết tôi xin được gửi những lời chúc tốt đẹp nhất đến các nhà khoa học, các giáo sư, các cán bộ của đại học, các bạn sinh viên của ĐHQGHN và mong năm 2010 sẽ đem đến nhiều thắng lợi và niềm vui mới.

Xin cảm ơn GS!

Đức Minh (thực hiện)